

El problema d'una nova generació literària en el camp de les edicions

A la recerca dels preus populars en els llibres literaris

Quatre amics, de diversos llocs de Catalunya: Olot, Valls, Falset i Barcelona, es van trobar, parlaren i el resultat en fou un llibre de poemes del qual ja se n'ha parlat en aquesta revista.

L'afany comú que motiva l'esmentat llibre fou el d'anar cap a una literatura popular, tant pels temes, com pels objectius i els preus de venda.

El primer pas, potser el més difícil, ja està fet. Tots sabem el minoritari que és, degut a unes condicions socio-culturals d'estructures, la tasca col·lectiva de la lectura i la seva discussió. Si a això hi afegim que és en català, i que és poesia, el resultat d'impacte a nivell popular no ens ha d'estranyar gaire.

Per què aquesta situació d'eficàcia cultural?

Molts són els factors que hi contribueixen, però les condicions que direm a continuació poden ésser definitives:

- a) insuficiència cultural.
  - b) manca de temps per a la lectura.
  - c) elevat cost dels llibres.
- a) Per la complexitat d'aquesta situació, a la qual força sociòlegs i assagistes han dedicat llurs esforços, la tractarem molt breument, massa. Hem vist, en un termini relativament curt, com la política educativa actual ha evolucionat fortament. Les noves previsions, III Pla de Desenvolupament, Llei General d'Educació, etc., abastaran l'increment natural de les noves dècades, però, parlant a un nivell purament elemental, si tothom sap llegir: ¿què se'n traurà que resti això sabent-se i no utilitzant-se com cal? La resposta ja ens porta vers als punts següents.
- b) Segurament veurem, a casa nostra o a fora, amb això no m'hi poso, com la tan repetida «sociedad del ocio» o «societat de l'esplai» serà un fet; és a dir, l'increment tècnico-industrial afavorirà el domini particular del temps. Els nous esdeveniments a nivell industrial ens ho van confirmant. Mes llavors ens trobarem que gaudirem, o podrem gaudir, de l'esperat «temps lliure». I, en aquests moments, com està això? Malauradament tots ho sabem. Només hi ha un parell de detalls que m'agradaria que ens hi fixéssim per tal d'aplicar-nos-els si convé. No és pas significatiu que persones amb el problema econòmic resolt manifestin continuadament els

dos extrems de la qüestió: «No tinc temps per a res!» o «No sé pas què fer!». En el primer cas, segurament, aquestes persones viuran «intensament»: viatges, esports, pràctiques artístiques, lectures, treballs diversos, etc., i sempre tindran quelcom per fer i mai no restaran soles. En el segon cas serà el clàssic element paràsit que, degut a una situació econòmica determinada, trobarà les coses buides i sense sentit. Res no l'atraurà.

I a més, ¿entre les classes mitjana, no és un fet simptomàtic que el «pluriempleo» hagi d'ésser el factor dominant a la vida del treball? Perquè acceptem això que ens diu —quasi obligant— la societat del consum organitzat —i que també ironitza en Perich— si ens empenyem la vida per a l'obtenció d'uns aparells «electrodomèstics», d'un cotxe, d'un xalet... quan realment i veritablement el que passarà —i dissortadament passa— és que no tindrem temps per a fruir d'això conquerit amb tant d'esforç.

- c) El preu de venda del llibre, com ja sabem, és la suma d'una sèrie d'elements intermedis que l'encareixen: preu del material, preu de la impremta, drets d'autor, sous dels correctors, representants i administratius, impostos, publicitat, i els lògics beneficis de l'editora, la distribuïdora i la llibreria. A grans trets aquests són els passos que segueix el «llibre» des de l'autor al lector. I amb el sistema econòmic actual normalment ha de tenir un cost i un preu de venda al públic. El que aquests preu sigui just —acoplant-se als salaris i llurs poders adquisitius —és el que ens interessa. L'Administració i totes les Editores sabem la importància que mereix per la cultura popular el que els llibres «arribin» a tots els lectors potencials. És el que podríem dir-ne una espècie d'igualtat d'oportunitats per als llibres. Vegeu, si més no, les col·leccions de butxaca, les diades del llibre, les oportunitats mensuals, els descomptes, les col·leccions populars amb gran acompanyament propagandístic... Tot plegat són elements per tal d'incrementar la lectura, però en una societat consumística, el llibre, vulgui's o no, és un objecte més de consum, té un preu i cal pagar per obtenir-lo. Com sortir d'aquest cercle?

Un altre aspecte que ens impulsa —al grup poètic de POEMES ARA— a mirar de fer realitat una

generació literària amb unes mires més extenses que els contactes personals i literaris, fou la ineficàcia de les obertures per tal de donar a conèixer l'obra efectuada. Quins són els procediments normals de selecció d'obres per editar?

Veritablement convenen formes noves, homes nous i plantejaments inèdits i moderns. Però... Ah, els colpidors però... les editores treballen, la immensa majoria, per no dir totes, excepció feta de ZYX, ZERO..., amb sous, rentabilitat, accions, preus, impostos, costos... i el «producte» que llenca al mercat ha de tenir èxit per tal de reparar les despeses. S'ha de vendre. I per vendre res millor que un nom conegut, un tema atractiu i si hi pot haver pel mig un premi, millor que millor.

Per exemple, si una editora treu deu novel·les l'any. Unes cinc seran d'autors «consagrats», unes tres traduccions d'estrangers també «consagrats» o molt coneguts, una d'un «novel» que ve amb els recents llores d'un premi literari, la que resta, l'última, serà un «experiment», el casolà «veurà què passa», l'autor que ha tingut un mínim de qualitat i del qui es pot vendre una mínima quantitat. I no és per ella —per l'editora— que aquestes coses són unes terribles realitats. Naturalment he exagerat la situació perquè tampoc es cosa de que l'autor vagi «sainetísticament» d'editor a editor amb el seu drama sota el braç. Els temps han canviat, i els premis literaris han aparegut. L'editora ens dirà que es veu obligada a actuar d'aquesta manera degut a unes situacions de mercat. Ja ho tenim! el llibre és una mercaderia com un paraigua o un martell. El mercat consumidor és molt variat. En revistes pensem només un moment en la distància que hi ha entre un «Cuadernos para el Diálogo» i una «Hola», passant per un «Fuerza Nueva» i un «Mundo Social». La terrible realitat del mercat des preocupat i alienat obliga els editors —a segons quins, afortunadament— a llençar uns «infra o sub-productes» de mínima qualitat i en màxima qualitat. L'exponent en són les conegudes novel·les pseudo-eròtiques, d'acció, del «far-west». Estem d'acord que no tot el que s'edita en gran quantitat ha d'ésser per força «bo». Actualment Neruda es ven amb una intensitat molt elevada, i el penós és que un premi l'hagi hagut de «promocionar». Aquestes figures universals han d'assolir una projecció total per tal que el «mercado» les pugui abastar en la seva moderna magnitud.

Continuem amb el plantejament que féiem d'un hipotètic diàleg amb les editores. «El mercat ho demana». «Si llencem un llibre d'autor desconegut, que no té èxit, què en fem?». Les contra-preguntes podrien ésser: qui forma culturalment al mercat?, qui és el responsable de la manipulació de la informació?, qui en té la culpa dels grans tiratges publicitaris amb pel·lícula, cançoneta i llibre novel·leta d'amor?, qui en fa el benefici?, qui en té la culpa dels escàndols literaris als premis? Tant per cent de la manca d'ètica d'autors «plagistes» com dels jurats «pre-seleccionadors de l'obra guanyadora»...

En fi, amic lector, aquestes preguntes tenen unes respostes un xic «angunioses».

J. Ferrer i Roda (1) ha posat el dit a la llaga en assenyalar que les constants crítiques a les anormals situacions en què està la cultura catalana es queden només a la superfície del problema: «El llibre i la seva dimensió col·lectiva és un tema al qual s'escau perfectament aquest qualificatiu. ¿Per què el llibre és un instrument només utilitzat per amples majories i no pel poble en general? Respondre a aquesta elemental qüestió és intentar la solució d'un dels més grans problemes del nostre poble en l'actualitat.»

Els títols de dos llibres d'en Francesc Candel donen una mica de llum a com aquesta situació «anormal» és «normal»: «Los que nunca opinan» i «Ser obrero no es ninguna ganga». Les conclusions i l'anàlisi d'aquests llibres ens portarien massa lluny...

Ferrer i Roda continua analitzant la situació: «...rarament s'ataca l'arrel del problema, que per altra banda és ben clara.» Explica, a continuació, els tres fets que, segons ell, donen en síntesi l'explicació:

- el problema de l'absència del català en tots els tipus d'ensenyament, fins fa relativament poc.
- el paper de la T.V. ignorant completament la cultura catalana excepte els dos espais mensuals que, en una recent enquesta de Montserrat Roig publicada a DESTINO s'han «carregat» els crítics de T.V. que li han contestat les preguntes sobre el paper de la T.V. i la significació d'aquests espais en català.
- la manca d'ambient per a la lectura. Recull unes paraules de la revista GRAMA: «La gent viu tancada en si mateixa. I com pot ser d'altra manera? La majoria marxa a treballar de matinalada i torna quan ja és fosc. Aleshores, encara que ens dolgui, el lògic, és que es posi les sabatilles, engegui la T.V. i... també és lògic que a la poca estona s'adormi.»

En contemplar aquest «panorama» va ésser com la nostra il·lusió i anhel estava amb uns objectius populars i planejarem una millor eficàcia per fer un servei més a l'abast de tothom. D'aquests punts ja en parlarem, si Déu vol, en propers números.

Un company del nostre grup, que en els últims mesos s'ha engrandit considerablement, deia a les pàgines de PRESENCIA, parlant de literatura jove: «És evident, em sembla, que hi ha una trepa de PAIUS juvenets que s'entretenen a embrutar paper en escriptura nostrada. Lloat sia Déu! I si n'hi ha una pila classificable com a nascuts a la protopostguerra (1939-1949), com hi ha món que cal fer-ne una feixa i posar-los una etiqueta: «generació d'ara endavant». Tot i que el terme generació sigui tan elàstic com els blaus mullats fan fàstic, cal establir diferències entre nuclis d'homes marcats per molt

EL DESTÍ DE L'HOME

Des que el món és món, el destí de l'home és créixer enmig dels perills i de les dificultats, fet inqüestionable que és convenient no oblidar per tal de guardar un permanent estat de vigília i acció serena, ja que altrament poc sentirem la satisfacció de poder triomfar, encara que sigui en els petits problemes de cada dia, que ens atreviríem a dir que són els que més ens ofeguen.

Tot i corrent el risc de caure en una no volguda pedanteria, ens permetem opinar que per millorar la joia de viure, val la pena pensar si és convenient enfocar la nostra activitat vers els següents objectius:

- Benestar i seguretat per a la família.
- Benestar i seguretat per als col·laboradors que depenen de nosaltres.
- El goig de crear grups de treball, o de participar en ells i desenrotllar-los.
- El sentir com un agradable pessigolleig la provocació i el desafiament de les circumstàncies i els homes. És a dir, que en veure com els altres resolen els problemes que es presenten sovint (i que són, com els exercicis del circ «més difícils encara»), ens trobem amb capacitat d'aconseguir-ho igualment.

Anant una mica més enllà, i volent transmetre el que hom desitjaria per a si mateix, pensem que potser això pot aconseguir-se de la següent forma:

- Perfeccionant sense parar un caràcter voca-

cional envers la presa de decisions en el nostre lloc de treball.

- Procurant tenir una imaginació creadora en funcionament constant, i ben orientada.
- Adoptant, front a tot, una actitud assenyadament optimista.
- I finalment, procurant tenir una serenor de pensament perquè les situacions conflictives o dificultoses que ens privin d'obtenir els millors resultats a la velocitat que voldríem, no es converteixin en una angoixa constant que perjudiqui la família, els companys, l'empresa on es prestin els serveis, i hom mateix.

No volem acabar aquestes reflexions posant els dits a les moltes llagues amb què la vida pot assenyalar-nos, ja que un ambient de pesantor podria amargar-nos l'existència i entorpir les in comptables possibilitats de guariment que existeixin.

Volem acabar referint-nos, això sí, a aquell destí abans esmentat de l'home, però invocant quant de noble i quant de positiu existeix en el més pregon del nostre ésser, per tal d'intentar fixar unes idees que ens despertin o reforcin un desig d'autorealització, cosa que potser obtindrem si, deixant-nos de les diàries mesquineses, ens superem previ un profund i sincer examen de consciència, tant a nivell íntimament individual, com professional o comunitari.

JOSEP M. FREIXES I CAVALLÉ

---

diverses circumstàncies socio-polítiques, de lectures i influències, de medi. Per això hom ha inventat les generacions, que és una manera com un altra d'intentar clarificar el procés evolutiu de la literatura d'un poble.» (2).

Per acabar, unes paraules de l'articulista que comentàvem anteriorment:

«Mentre cap d'aquests problemes no es resolgui, continuarem en el plan de considerar que un llibre és més o menys llegit si uns centenars de catalans el llegeixen o no. Quan en realitat el problema està

situat en quants milions en queden al marge i per què.» (3).

JOSEP MARIA FIGUERAS ARTIGAS

(1) FERRER I RODA, J. — «El llibre: un senyal d'alarma», article publicat a la pàgina 3 de PRESENCIA, nº 301, 17 abril 1971.

(2) PI DE CABANYES, ORIOL. — «Literatura Jove», article publicat a PRESENCIA, nº 306, 22 maig 1971. Exemplar monogràfic dedicat al llibre català.

(3) FERRER I RODA, J., article citat anteriorment.